

Agnieszka Zalewska-Bochenko

Uniwersytet w Białymstoku

PROGRAM OPERACYJNY KAPITAŁ LUDZKI 2007-2013 JAKO INSTRUMENT KSZTAŁTUJĄCY RYNEK PRACY W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM

Wprowadzenie

Środki finansowe pochodzące z Unii Europejskiej, będące w gestii samorządów, oprócz poprawy stanu infrastruktury pozwalają także na tworzenie nowych miejsc pracy. Jednym z takich instrumentów, pozwalający m.in. tworzyć nowe miejsca pracy, jest Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013.

Województwo podlaskie jest jednym z biedniejszych regionów w Polsce. Choć według danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku stopa bezrobocia w województwie na koniec lipca 2012 roku wynosiła 13,8%¹, co stawia województwo podlaskie trochę powyżej średniej krajowej, to według danych ilościowych bez pracy pozostaje prawie 65 tys. osób. Dlatego ważne wydaje się stworzenie mechanizmu pozwalającego finansować powstawanie nowych miejsc pracy. O ile środki finansowe pochodzące z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego, Programu Finansowego Rozwój Polski Wschodniej czy np. Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka pozwalają finansować utworzenie nowych miejsc pracy w sensie fizycznym (zakup maszyn, wyposażenia, budowa hali fabrycznej itp.), to POKL pozwala sfinansować np. szkolenie przyszłego pracownika, który będzie na danym urządzeniu pracował, albo utworzenie stanowiska dla osoby niepełnosprawnej.

W niniejszym artykule zajęto się Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki wdrażanym na poziomie regionu, jakim jest województwo podlaskie. Tezą artykułu jest stwierdzenie, iż POKL jest ważnym instrumentem pozwalającym na

¹ <http://www.up.podlasie.pl/index.php/strony/22278>

tworzenie nowych miejsc pracy w województwie. Jako hipotezę przyjęto pytanie, czy bez istnienia POKL w województwie podlaskim byłoby możliwe stworzenie dodatkowo ponad 7 tys. nowych miejsc pracy? Weryfikacja hipotezy została przeprowadzona na podstawie metody badawczej, polegającej na porównaniu i interpretacji danych udostępnionych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku oraz Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Departament Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego.

1. Czym jest Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013

Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 jest instrumentem pozwalającym finansować przedsięwzięcia związane z „człowiekiem” od przedszkolaka do emeryta, dzięki czemu możliwy jest wpływ na obecny i przyszły rynek pracy w Polsce. Program pozwala wydatkować środki pochodzące z Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego w perspektywie finansowej przypadającej na lata 2007-2013 (z możliwością przedłużenia finansowania do roku 2015 zgodnie z zasadą n+2). W ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 wspierane są działania z takich dziedzin, jak edukacja, zatrudnienie, integracja społeczna, rozwój potencjału adaptacyjnego pracowników i przedsiębiorstw do zmieniających się warunków społeczno-ekonomicznych, rozwój zasobów ludzkich na terenach wiejskich, budowa sprawnej i skutecznej administracji wszystkich szczebli oraz partnerskiego państwa, promocja postaw zdrowotnych wśród osób pracujących i doskonalenie zawodowe kadr medycznych. Wszystkie te dziedziny mają mniejszy lub większy wpływ na rynek pracy. Działania podejmowane w ramach programu zmierzają do podnoszenia i rozwijania potencjału podmiotów działających w obszarach objętych wsparciem EFS oraz upowszechniania programów wspierających zatrudnienie i integrację społeczną. Prowadzone są prace mające na celu aktywizację osób bezrobotnych i biernych zawodowo, zapobieganie wykluczeniu społecznemu oraz zapewnienie równego dostępu do zatrudnienia osobom i grupom społecznym doświadczającym dyskryminacji na rynku pracy. Aktywizacja prowadzona jest m.in. poprzez rozwijanie alternatywnych form zatrudnienia, podnoszenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych, wspieranie zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej oraz promocję przedsiębiorczości i samo zatrudnienia. W ramach Programu wspierany jest również rozwój potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw, poprzez ponadregionalne inwestycje w doskonalenie zawodowe kadr i poprawę jakości działań wspomagających rozwój usług szkoleniowo-doradczych w przedsiębiorstwach. W szerokim zakresie zapewniana jest pomoc skierowana do przedsiębiorstw i ich pracowników, w szczególności osób o niskich lub zdezak-

tualizowanych kwalifikacjach zawodowych, w celu wzmocnienia ich potencjału i dostosowania kwalifikacji do potrzeb regionalnej strategii rozwoju – w tym wspieranie transferu wiedzy w ramach współpracy pracowników przedsiębiorstw oraz jednostek naukowych i badawczo-rozwojowych².

Z uwagi na to, iż sytuacja jednostek na rynku pracy jest w dużym stopniu zdeterminowana dostępem do odpowiedniej jakości edukacji i możliwościami korzystania z jej usług, jednym z głównych kierunków działań w ramach Programu jest wyrównywanie szans edukacyjnych na wszystkich etapach kształcenia. Podejmowane są prace nakierowane na upowszechnienie kształcenia ustawicznego osób dorosłych podnoszących kwalifikacje lub uzupełniających wykształcenie w formach szkolnych bądź pozaszkolnych. Prowadzone są również działania zmierzające do rozwoju szkół wyższych.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 został podzielony na 10 priorytetów realizowanych równolegle na poziomie centralnym i regionalnym.

Priorytety realizowane na poziomie centralnym

Priorytet I – Zatrudnienie i integracja społeczna.

Priorytet II – Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących.

Priorytet III – Wysoka jakość systemu oświaty.

Priorytet IV – Szkolnictwo wyższe i nauka.

Priorytet V – Dobre rządzenie.

Priorytety realizowane regionalnie

Priorytet VI – Rynek pracy otwarty dla wszystkich.

Priorytet VII – Promocja Integracji Społecznej.

Priorytet VIII – Regionalne kadry gospodarki.

Priorytet IX – Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach.

Priorytet X – Pomoc techniczna (w ramach tego priorytetu finansowane jest zatrudnienie i zakup wyposażenia w instytucjach wdrażających pozostałe priorytety)³.

W ramach powyższych priorytetów realizowane są projekty w trybie konkursowym lub systemowym. Tryb konkursowy oznacza iż by wyłonić projektodawców realizujących projekt, przeprowadzane są konkursy, które mają charakter otwarty lub zamknięty. Otwarty oznacza brak konkretnej daty składania wniosku, wnioski przyjmowane są do momentu, gdy ich wartość przekracza 150% alokacji przeznaczonej na dane działanie, a ich ocena odbywa się na bieżąco. Konkursy zamknięte to takie, które posiadają konkretną datę, do której należy złożyć wniosek w odpowiedniej instytucji.

² Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013. www.kapitalludzki.gov.pl

³ Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. www.kapitalludzki.gov.pl

Tryb systemowy oznacza, iż projekt może złożyć każdy projektodawca spełniający kryteria formalne i merytoryczne. Wtedy nie podlega odrzuceniu. Nie ma też listy rankingowej wniosków. Tryb systemowy skierowany jest przede wszystkim do takich jednostek, jak powiatowe urzędy pracy czy powiatowe i gminne ośrodki pomocy społecznej.

2. Realizacja Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 na terenie województwa podlaskiego w ramach komponentu regionalnego

Na terenie województwa podlaskiego realizowane są w ramach komponentu regionalnego, cztery działania oraz pomoc techniczna. W ramach pomocy technicznej finansowane jest wynagrodzenie i wyposażenie pracowników jednostek pośredniczących drugiego stopnia wdrażających pozostałe działania POKL w regionie. Finansowane są także z tych środków procedury kontrolne przeprowadzane bezpośrednio w jednostkach realizujących projekty. Pozostałe działania wdrażane są przez dwie jednostki:

- a) Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (dla priorytetów VII i IX),
- b) Wojewódzki Urząd Pracy, który wdraża priorytety VI i VIII.

Ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 na terenie województwa podlaskiego finansowane są przedsięwzięcia związane z uzyskaniem nowych, podwyższeniem posiadanych kwalifikacji, jak również tworzeniem nowych miejsc pracy, w tym poprzez stworzenie własnej firmy. Środki EFS można także przeznaczyć na realizację projektów zmierzających do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób tym zjawiskiem zagrożonych (osoby długotrwale bezrobotne, bezdomne, korzystające z zasiłków pomocy społecznej, kobiety wracające na rynek pracy po urodzeniu dziecka). Finansowane są także działania zmierzające do poprawy jakości szkolnictwa od przedszkola poprzez szkolnictwo podstawowe, gimnazjalne, ponadgimnazjalne, zawodowe, a na uczelniach wyższych kończąc. Wszystkie te działania z założenia mają służyć zwiększeniu liczby miejsc pracy. Niżej przedstawiono zakładaną i osiągniętą liczbę stworzonych nowych miejsc pracy⁴.

⁴ Sprawozdanie z realizacji Priorytetów komponentu regionalnego POKL za 2011 rok w województwie podlaskim. www.wrotapodlasia.pl; Sprawozdanie z realizacji Priorytetów komponentu regionalnego POKL za 2010 rok w województwie podlaskim. www.wrotapodlasia.pl; Sprawozdanie za 2009 rok z realizacji Priorytetów komponentu regionalnego POKL w województwie podlaskim. www.wrotapodlasia.pl; Sprawozdanie z realizacji Priorytetów VI-IX w województwie podlaskim, 2008 rok. www.wrotapodlasia.pl

Tabela 1

Zakładana i osiągnięta liczba utworzonych nowych miejsc pracy w poszczególnych priorytetach POKL na terenie województwa podlaskiego

Nazwa wskaźnika	Zakładana wartość wskaźnika	Osiągnięta wartość wskaźnika
Priorytet VI – Rynek pracy otwarty dla wszystkich		
Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	3930	4157
Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej (15-24 lata)	1420	710
Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej (przekazanych osobom w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy)	1894	2153
Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej (przekazanych osobom w wieku 50-64 lata)	510	350
Łącznie	7754	7370

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Korekty sprawozdania z realizacji Priorytetów komponentu regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 za 2011 rok.

Powyższe zestawienie odnosi się jedynie do priorytetu VI POKL, ponieważ tylko w opisie tego priorytetu pojawiają się dane ilościowe odnośnie liczby nowych miejsc pracy. Priorytet VII odnosi się do ośrodków pomocy społecznej i urzędów pracy i nie ma bezpośredniego przełożenia na tworzenie nowych miejsc pracy. Z tego priorytetu finansowane są szkolenia dla osób bezrobotnych, bezdomnych, korzystających z pomocy społecznej, a więc wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem z życia społecznego i zawodowego. Finansowane jest także tworzenie spółdzielni socjalnych, których do końca 2011 roku na terenie województwa podlaskiego utworzono 3.

Priorytet VIII odnosi się do osób pracujących, chcących podnieść swoje kwalifikacje zawodowe lub zagrożonych utratą pracy, a co za tym idzie wymagających działań przekwalifikujących. Z tego priorytetu nie jest finansowane tworzenie nowych miejsc pracy.

Priorytet IX to szeroko pojmowane szkolnictwo. Tutaj finansowane są takie działania, jak tworzenie przedszkoli, dodatkowe zajęcia dla uczniów wszelkich typów szkół, w tym zawodowych, czy też np. stypendia dla uzdolnionej młodzieży. Tu także nie są tworzone nowe miejsca pracy, ale ten priorytet ma wpływ na rynek pracy, bo pozwala nabyć kompetencje na tym rynku niezbędne, jak np. posługiwanie się językiem obcym, komputerem, kompetencje zawodowe, kompetencje dotyczące przedsiębiorczości itp.

Z tabeli 1 wynika jedno: miejsca pracy tworzą przedsiębiorcy, czy to zatrudniający innych czy też samozatrudnieni. Dlatego szczególny nacisk położono na wspieranie przedsiębiorczości w ramach środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Podsumowanie

Realizując Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 samorząd województwa podlaskiego w sferze dotyczącej tworzenia nowych miejsc pracy znaczną liczbę wskaźników przekroczył. Dotyczy to szczególnie wsparcia przedsiębiorczości u tych osób, które chcą stworzyć własne firmy lub zatrudnić inne osoby. Na przykład liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej wyniosła na koniec 2011 roku 4157, podczas, gdy na cały okres programowania zakładano, iż takich miejsc powstanie 3930. Nie dotyczy to jednak osób po 50 roku życia oraz osób w wieku 15-24 lata. W pierwszym przypadku na zakładanych 510 nowych miejsc pracy zostało utworzonych jedynie 360, a w drugim przypadku na zakładanych 1420 nowych miejsc pracy utworzono jedynie 710. Na terenie województwa podlaskiego POKL jest więc istotnym instrumentem pozwalającym tworzyć nowe i utrzymywać istniejące miejsca pracy.

HUMAN CAPITAL OPERATIONAL PROGRAMME 2007-2013 AS A TOOL FOR SHAPING THE LABOR MARKET IN THE PODLASKIE

Summary

Human Capital Operational Programme 2007-2013 is an instrument to finance projects related to the „man” from kindergarten to retirement, so it is possible to influence the current and future labor market in Poland. The program allows you to spend funds from the European Union under the European Social Fund attributable to the financial perspective for 2007-2013 (with a possible extension of funding until 2015 under the n + 2). The Human Capital Operational Programme 2007-2013 will support actions in such fields as education, employment, social inclusion, the development of adaptability of workers and enterprises to changing socio-economic conditions, human resource development in rural areas, the construction of efficient and effective governments at all levels and partner countries, the promotion of attitudes among health workers and medical staff training. All these areas have a smaller or greater impact on the labor market.

With the implementation of projects co-financed by European Union under the HCOP in Podlaskie the end of 2011 was more than eight thousand. new jobs, and several thousand people and several thousand businesses have benefited from support. So this is a very efficient instrument for shaping the labor market in the region of Podlasie.